Volume - XVII July-Dec 2020 ISSN 2320-2025

व्यासश्रीः
VYĀSAŚRĪḤ

A Bilingual Refereed Research Journal of Indology

(UGC CARE LISTED)

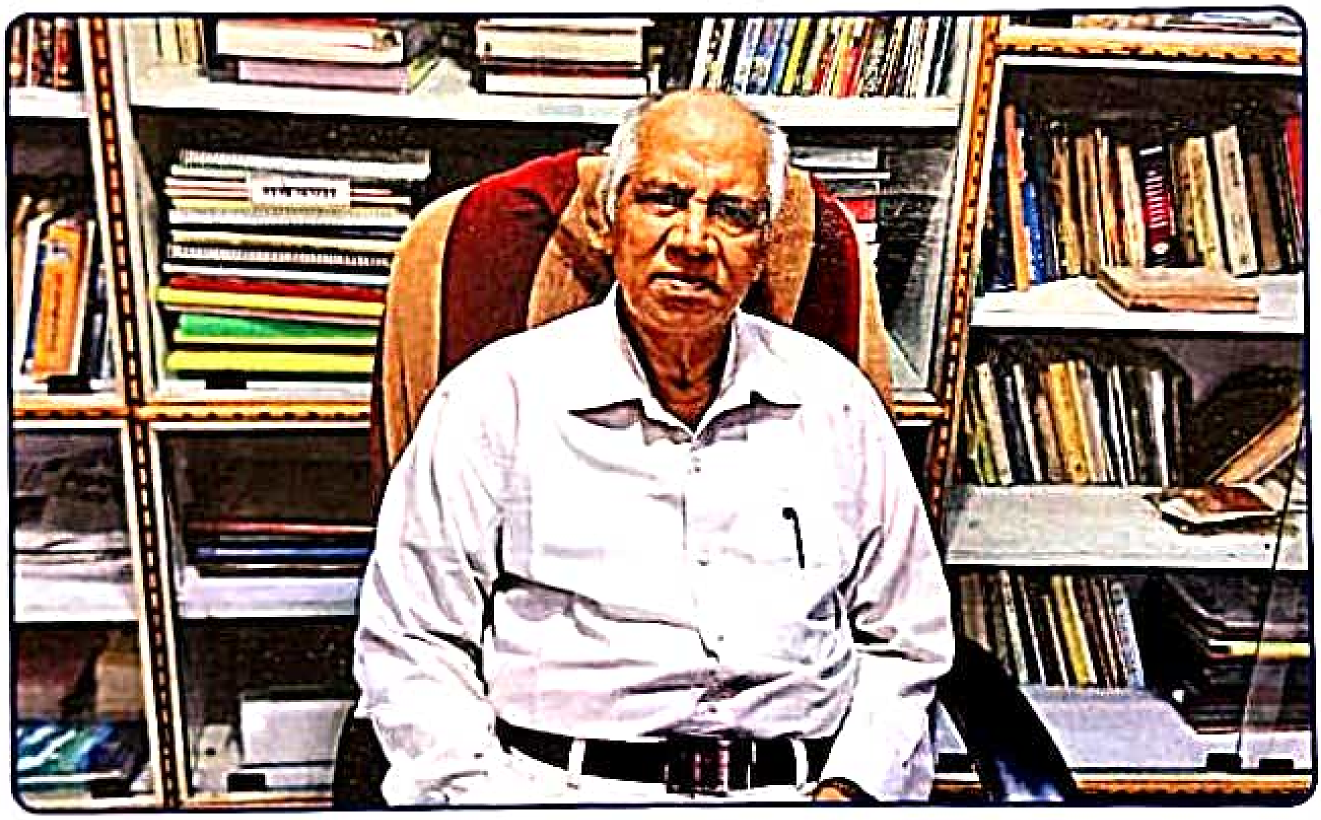

Professor Pramod Chandra Mishra felicitation volume

: Chief Editor :
Dr. Buddheswar Sarangi

Publisher
Maharshi Vyasadev National Research Institute
Vedavyas, Rourkela-4, Odisha
email : vyasasri12@gmail.com

व्यासश्रीः
VYĀSAŚRĪḤ

(A UGC Care listed Refereed Research Journal)
July-December 2020
Date of Publication : 01.01.2021

This Issue is dedicated to
Professor Pramod Chandra Mishra

: Chief Editor :
Dr. Buddheswar Sarangi

: Associate Editors :
Dr. Prasanta Kumar Mahala
Dr. Saroj Kumar Padhi
Dr. Jagamohan Acharya
Dr. Bharatbhushan Rath
Dr. Priyabrata Mishra
Dr. Gyanaranjan Panda
Dr. Shiuli Basu

Publisher
Padmashree Ramaranjan Mukherjee Chair of
Maharshi Vyasadev National Research Institute
A Unit of Vyasayanam, Regd. No. 1635-IV-477/04
Vedavyas, Rourkela-4, Odisha
Contact No. : 7003415810, 7044016153
email : vyasasri12@gmail.com

सृष्टिः	स्रष्टा	पृष्ठम्
शाब्दिकदिशा प्रातिपदिकार्थनिर्णयः	सुलग्ना लेङ्का	175
संस्कृतानुवाद...अभिज्ञानशाकुन्तले विहितप्रयोगाणां महत्त्वम्	विश्वजित् प्रामाणिकः	184
"भारवे : अर्थगौरवम्" – एका समीक्षा	नीलाम्बरबाघः	193
आधुनिकसंस्कृतसाहित्ये प्रकृतिः	ड. जगमोहन आचार्यः	199
धात्वर्थनिर्देशस्य पाणिनीयापाणिनीयत्वनिर्णयः	जयदेव डीण्डा	205
भट्टोजिदीक्षितस्य स्वकीया भक्तिचेतना	गीताञ्जलि त्रिपाठी	219
श्रीभाष्यंविजयसारथिकृत क्रान्तिगीतस्यानुशीलनम्	गोगिकारः प्रकाश	229
The Importance of Om and its benefits	Dr. Nurul Islam	236
Pre-Paniniyan Tradition in Sanskrit Grammar	Biresh Kumar	244
The Idea of 'Purusa' in Srimad-Bhagavata and the Samkhyakarika : A Comparative Study	Monimala Mondal	250
The Voices of The Buddhist Bhikkhunis : A Feminist Reading of Therigatha	Mahua Bhattacharyya	260
The Perspective of Vedanta Desika on Vedanta Sutra "Athato Brahma Jijnasa"	Dr. Saroj Kumar Padhi	271
The Importance of Yavagu in Vedic sacrifice	Mrinmoyee Samanta	279
प्रबोधचन्द्रोदयनाटके ...	Dr. Sushant Pradhan	288
संस्कृतसाहित्ये सुरापानस्य प्रासङ्गिकता	Dr. Laxmi Kanta Sarangi	
नाट्यमण्डपविमर्शः –	Dr. Buddheswar Sarangi	
अर्वाचीनसंस्कृतकाव्यधारा.... –	Sheuli Barman,	305
ग्रन्थसमीक्षा –	Dr. Sukanya Bhattacharjee	310
Writers' World		313
Vyasashri Registration Form		317

 ISSN 2320-2025

आधुनिकसंस्कृतसाहित्ये प्रकृतिः

ड. जगमोहन आचार्यः

प्रकृतिं विहाय न लिखन्ति कवयः। प्रकृत्याः लीला न केवलं मधुरा अपितु आकर्षणीय मनोह्यरिणी च। वेदादारभ्य आधुनिकाः साहत्यिकाः अत्रापि प्रकृतिं विहाय न चिन्तयन्ति। आधुनिकसातहित्ये प्रकृतिचित्रणं सुस्पष्टम्। कदा कवयः प्रकृतेः साक्षादालोचनं कुर्वन्ति तु कदा कटाक्षेण। प्रकृतिः प्रतिदिनं नष्टं भवति। अतः आधुनिकाः कवयः तेषां लेखनीं तदुनुरूपं चालयन्ति। यद्यपि सन्ति बहवः कवयः, परन्तु प्रबन्धेऽस्मिन् द्वित्राः कवयः एव आलोचिताः। अत्र सामान्यतः प्रकृत्याः अनुरूपं सौन्दयं आलोचनं भविष्यति।

कवेः प्रफुल्लमिश्रस्य चित्राङ्गदायाः प्रारम्भिकपदं प्रकृत्याधारेण रचितम्। भारतस्य पूर्वदिक्ः मणिरत्नादि विभूषिता। तथा अत्र बहुविधाः पर्वतमालाः सुशोभिताः सन्ति। कवेर्भाषायाम् –

शान्ते कान्ते पूर्वदेशे मणिरत्नादिपुरिते।
उच्चावचयमालेषु वनराजि सुशोभिते।।[१]

प्रभातवर्णना काव्यस्य काव्यत्वं वर्धयति। एकस्मिन् पद्ये कविः प्रभातस्यानुपमसौन्दर्येण सह सान्ध्यसौन्दयं वर्णयति। प्रातः सर्वः रमणीयः भवति। उद्यानस्य लतापुष्पं शिशिरविन्दुभिः मुक्तायाः रूपमपि निन्दति। श्यामलिमा दूर्वायाः उपरि शुभ्रशिशिरविन्दु मनोहरति। सुकोमलाकर्षणीय मनोमुग्धकरनिहिर क्रमशः मार्तण्डस्य प्रकाशेन नष्टो भवति। सूर्यः मध्याह्ने तापयति सर्वान्। यथाप्रातः सूर्यस्य रौद्रता नानुभूयते तथेव सायं। सायं काले रवेः रौद्रता शान्त भवति। पुनः गगने शान्ततनुसि चन्द्रस्य शोभा वर्धते। कवेर्भापायां –